

Kodály, Dohnányi és populáris zene – új kötetek a közelmúlt zenetörténetéről

A 2012-ben a Lendület-pályázat támogatásával a Bölcsészettudományi Kutatóközpont (MTA Kiváló Kutatóhely) Zenetudományi Intézetében létrejött 20–21. Századi Magyar Zenei Archívum munkatársai a nemzeti kulturális örökség gondozása és feldolgozása mellett jelentős publikációs tevékenységet is folytatnak. 2020-ban a kutatócsoport tagjai nyolc kötetet jelentettek meg a 20. századi magyar zenetörténet különféle témáiban.

Bármennyire is megnehezítette a mindennapokat a koronavírus-járvány 2020-ban, a zenetudományi könyvkiadás elé nem gördített akadályokat. Ezt tanúsítja az a nyolc kiadvány, amelyet a 20–21. Századi Magyar Zenei Archívum munkatársai publikáltak az elmúlt években végzett munkájuk összefoglalásaképpen.

Két kötet – *Dalos Anna Zoltán Kodály's World of Music* és *Kusz Veronika A Wayfaring Stranger. Ernst von Dohnányi's American Years. 1949–1960* című monográfiája – a University of California Press igen rangos 20. századi zenei sorozatában látott napvilágot. Mindkét munka hiánypótló és komoly nemzetközi érdeklődésre is számot tartó munka: Kodályról, a zeneszerzőről 1966 óta nem jelent meg angol nyelvű, külföldi kiadó gondozásában publikált monográfia. Dalos Anna munkája – a budapesti Kodály Archívum a nagyvilágban eddig ismeretlen forrásaira támaszkodva – egészen

új megközelítésben tárgyalja az elsősorban egy zenepedagógiai metódus kidolgozójaként ismert zeneszerző életművét.

Kusz Veronika első szisztematikus feldolgozását nyújtja Dohnányi Ernő amerikai pályaszakaszának korábban feltáratlan dokumentumok feldolgozásával és az ekkor keletkezett kompozíciók mélyreható elemzésével. A két kötet ízelítőt ad a külföldi muzikológusoknak a magyar zenetudomány – azon belül is a hazai 20. századi zenetörténeti kutatások – irányairól.

A monográfiákat *Tallián Tibor*, az MTA levelező tagja mutatta be a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából az MTA I. Osztálya által szervezett ünnepi online ülésen.

A 20–21. Századi Magyar Zenei Archívum új kötetei Dohnányi Ernő zongoráján

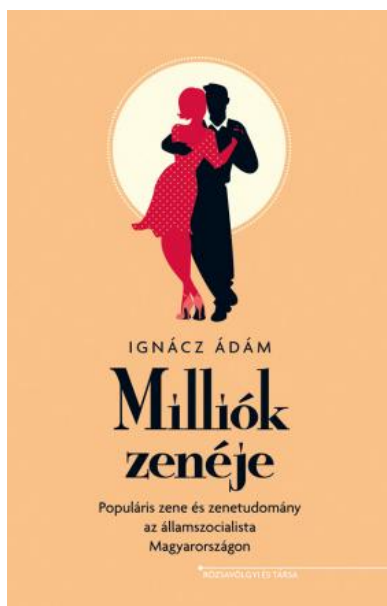
Forrás: 20–21. Századi Magyar Zenei Archívum

Míg a két amerikai kötet régebbi kutatások eredményeit összegzi és tárja a nemzetközi nyilvánosság elé, a magyar nyelvű kiadványok, amelyeknek jelentős hányada a Rózsavölgyi és Társa Kiadó gondozásában jelent meg, az utóbbi évek munkájának gyümölcse. *Járdányi Pál* zeneszerző, népzene-kutató és zenepedagógus születésének 100. évfordulója alkalmából látott napvilágot Dalos Anna és *Ozsvárt Viktória* szerkesztésében a *Járdányi Pál és kora. Tanulmányok a 20. századi magyar zene történetéhez (1920–1966)* című tanulmánykötet, amely 15 zenetörténész munkáját közli. A kötetben nemcsak Járdányi alakja körvonalazódik a róla szóló három tanulmányban, de

személyén és tevékenységén keresztül egy fél évszázad zenetörténete is megelevenedik:

a magyar zeneszerzés- és zenetudomány-történet olyan jeles alakjait vonultatja fel a kötet, mint *Barbók Béla*, *Dohnányi Ernő*, *Kodály Zoltán*, illetve a fiatalabbak nemzedékéből *Ádám Jenő*, *Farkas Ferenc*, *Ligeti György*, *Rajeczky Benjamin*, *Szabolcsi Bence*, *Szöllősy András* vagy *Vargyas La-*

jos. Egy másik tanulmánykötet, az *Ignác Ádám* szerkesztette *A magyar populáris zene története(i): források, módszerek, perspektívák* a Lendület-kutatócsoport tevékenysége révén aktivizálódó populáris zenei kutatások eredményeit foglalja össze: a populáris zene jelenségét interdiszciplináris megközelítésben, nemcsak a zenetörténet, hanem médiatudományi, szociológiai, politika- és intézménytörténeti vonatkozású kérdéseket is vizsgál.

A tanulmánykötetek mellett három egyszerűs monográfia is megjelent a kutatócsoport tagjainak tollából. Dalos Anna kötete – *Ajtón lakattal. Zeneszerzés a Kádár-kori Magyarországon (1956–1989)* – a korszak teljes zeneszerzői repertoárjának első szisztematikus feldolgozása. A könyv bemutatja a korban tevékenykedő összes komponistanemzedék pályáját, Kodály Zoltántól *Gémesi Gézáig*, megteremtve a zenei és történeti kontextust *Kurtág György, Durkó Zsolt* vagy éppen *Jeney*

Zoltán életműve számára. Ignác Ádám monográfiája – *Milliók zenéje. Populáris zene és zenetudomány az államszocialista Magyarországon* – a hazai muzikológia történetének

egy olyan szegmensét vizsgálja, amely eddig nem került az érdeklődés középpontjába: az úgynevezett könnyűzene tudományos értelmezésének irányait a 20. századi Magyarországon.

Szabó Ferenc János munkája – *Karel Burian és Magyarország* (a Gramofon Könyvek kiadásában) – a századelő legnevesebb Wagner-tenorjának, a cseh származású Burián Károlynak, a Magyar Királyi Operaház nemzetközileg is számon tartott sztárénekesének magyarországi pályafutását, valamint énekstílusát mutatja be.

Kusz Veronika Dohnányi Ernő válogatott írásait és nyilatkozatait gyűjtötte egy kötetbe. A kiadvány új oldaláról, saját írásai, megnyilatkozásai alapján mutatja be Dohnányit, akit eddig inkább zeneszerzőként, zongoraművészként, karmesterként ismerünk.

E könyvek megjelenését számos pályázat támogatta. Közülük a legfontosabb az NKFIH támogatásával jelenleg is folyó pályázat, amely a Zenetudományi Intézet egyik fő projektjének, a *Magyarország zenetörténete* sorozat V. (20. századi) kötetének előkészítését segíti. A 2020-ban megjelent kiadványok a nagy összefoglaló zenetörténeti munkájához is megkerülhetetlen háttéranyagként szolgálnak, s egyben jelentős mértékben gazdagítják a korszak zenetörténetéről szóló ismereteinket.

Forrás: https://mta.hu/tudomany_hirei/kodaly-dohnanyi-es-popularis-zene-uj-kotetek-a-kozelmult-zenetorteneterol-111167

Válogatta: Fonyó Istvánné